

VERSLAG

OVER HET

BESTUUR

EN DEN

TOESTAND DER STADSZAKEN

VAN

TURNHOUT,

DEN GEMEENTERAAD VOORGEDRAGEN

IN ZITTING VAN 3 OCTOBER 1887.

TURNHOUT

BOEKDRUKKERIJ SPLICHAL-ROOSEN

—
MDCCCLXXXVII

MIJNE HEEREN,

In uitvoering van het artikel 70 der gemeentewet, hebben wij de eer UEd. verslag voor te leggen over het bestuur en den toestand onzer stadszaken, gedurende het dienstjaar 1886-1887.

TITEL I.

STAAT DER BEVOLKING.

Onze bevolking groeit immer aan. Van 17409 inwoners, die onze stad telde op 31 December 1885, was zij op hetzelfde tijdstip in 1886 geklommen tot 17598, waartusschen 8554 mannen en 9044 vrouwen.

Burgerlijke Stand.

GEBOORTEN, OVERLIJDENS, HUWELIJKEN, ECHTSCHEIDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN KINDEREN.

Alle inlichtingen deswegens zijn vervat in de omstandige tabellen die wij hier laten volgen.

Met eene vergelijking daar te stellen tusschen de jaren 1885 en 1886, wordt het UEd. vergemakkelijkt den staat der bevolking en de beweging van den burgerlijken stand in grond na te gaan,

Van de sterfgevallen in 1886 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	83	68
Van 1 tot 7 jaren.	45	55
Van 7 tot 15 »	2	6
Van 15 tot 21 »	8	7
Van 21 tot 50 »	33	43
Boven de 50 »	67	60
	<hr/>	<hr/>
	238	239

Totaal 477

Overleden in Januari	50
» » Februari.	39
» » Maart	48
» » April	42
» » Mei	43
» » Juni	32
» » Juli	18
» » Augustus	38
» » September	69
» » October	44
» » November	27
» » December	27

Totaal 477

JAREN		GETAL	
1886	1885	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
316	336	308	297
00	00	11	00
9	00	00	00
TOTAAL		634	633
GETAL		STERFGE-	
MANNELIJKE		VROUWELIJKE	
VALLIEN		VALLIEN	
538	185	239	185
00	00	54	00
00	00	107	00
TOTAAL		477	370
00	00	00	00
Meerder gestorven dan geboren		147	203
116	00	10	16
Meerder geboren dan gestorven		17	8
00	00	9	9
TOTAAL		27	24
AANMERKINGEN		In 1886 zijn hier 11 personen overleden die geen deel van de bevolking maken; terwijl er 7 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn.	

Volgens opgaaft zijn er gestorven in 1886 tengevolge van :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Kroep	18	24
Kiekhoeft	2	6
Kinderbedziekte	00	15
Longtering en chronische borstziekte	26	21
Luchtpijpontsteking, longontsteking, fleuris en acute ziekte der ademhalingswerktuigen.	55	48
Darmonsteking, afgang.	38	29
Verscheidene ziekten onder de bovengenoemde niet begrepen	92	95
Verdrinking	2	00
Val van hooge plaats	2	00
Verworging	2	00
Brandwonden	1	1
	<u>238</u>	<u>239</u>
Overeenkomend totaal	477	

HUWELIJKEN.

Ouderdom der gehuwden :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Beneden de 18 jaren	00	5
Van 18 tot beneden 21 jaren	14	27
» 21 » » 25 »	44	38
» 25 » » 30 »	32	29
» 30 » » 35 »	15	9
» 35 » » 50 »	13	12
» 50 » ten minste	3	1
Getal huwelijken 121.	<u>121</u>	<u>121</u>
Totaal	242	

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Erkend in de huwelijksakte	5	12
Totaal	17	

VERANDERING VAN WONING.

De personen die van 1 Januari tot en met 31 December 1886 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk : 271 mannen 238 vrouwen.

Van buiten 's lands :

Uit Duitschland	1	»	0	»
» Holland	7	»	9	»
Ambtshalve ingeschreven	1	»	0	»
	<u>280</u>		<u>217</u>	
	527.			

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk : 241 mannen 233 vrouwen.

» » koninkrijken en landen :

» Holland	7	»	6	»
» Frankrijk	2	»	0	»
	<u>250</u>		<u>239</u>	
	489			

Zoodat er 30 mannen en 8 vrouwen meerder zijn komen wonen dan vertrokken.

REGISTERS DER BEVOLKING.

In den loop der maand Juni is er door de zorgen der politie eene algemeene herziening ter woonst gedaan. Zij heeft doen bestatigen dat vele inwoners nalatig blijven aan de verplichtingen der wet. Bij hervalling zoude er ten hunnen opzichte strengelijk moeten worden gehandeld.

De registers worden met de meeste zorg gehouden.

INBURGERING.

Wij hebben in 1886, noch in 1887 tot op 1 September II. geene verklaringen ontvangen.

REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

De nederlegging ter Griffie der Rechtbank geschiedde ten geschikten tijde, en gaf geene aanleiding tot opmerkingen.

Men leverde dit jaar aan de Societeit St. Jan Francis Regis 62 extrakten.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUUR.

Gemeente-Raad.

Den derden zondag dezer maand, zijnde den 16 october, zal er eene gemeentekiezing plaats hebben voor de ver-

nieuwing van de kleinste helft der leden van den Raad.

De aftredende heeren zijn: P. Amsens, P. Dierckx, Ed. Glénisson, Jos Keuppens, overleden, G. Van Pelt, A. Verwimp, elders gevestigd, F. Verrydt. Hun mandaat eindigt met 31 December 1887.

De Raad vergaderde in 1886 vijftienmaal.

College van Burgemeester en Schepenen.

Dit is hetzelfde gebleven.

Gemeente-ontvangst.

Zonder verandering.

Personeel en inrichting der bureelen.

Bij het bespreken der begrooting voor het loopende dienstjaar is de jaarwedde van den heer Al. Leysen, hulpklerk ter Secretarij, wiens benoeming wij verleden jaar vermeldden, op 900 franken vastgesteld.

Kiesexamen.

De wet van 24 Mei 1886 heeft eene wijziging gebracht aan degene van 24 Augustus 1883 op de kishervorming. Voortaan zullen de examens, voorzien bij artikel 2, telken jare in den loop der maand Maart afgelegd worden. Dientengevolge boden er zich gedurende den zittijd der maand Maart, vijf kandidaten aan.

Drie hunner legden het examen af in het fransch en be-

kwamen het diploma; van de twee kandidaten in de vlaamsche taal mocht er slechts één gelukken.

Kiezerslijsten.

Geen enkel reklaam, 't zij tot inschrijving, 't zij tot doorhaling werd gedaan tegen de lijsten van 1886.

De jaarlijksche herziening had in de eerste helft van Augusti plaats.

Zijn afgeschrapt als algemeene kiezers	21
» » » provinciale »	47
» » » gemeente »	70
Nieuwe algemeene kiezers	36
» provinciale »	52
» gemeente »	66

Een algemeene kiezer is verminderd tot den rang van provinciale, en drie provinciale kiezers tot dien van gemeentekiezer; integendeel klimmen dertien dezer tot den rang van provinciale, en een tot dien van algemeene.

Acht en twintig provinciale kiezers worden voor de eerste maal algemeene.

Overledenen : 31, waaronder 17 algemeene, 7 provinciale en 7 gemeentekiezers. Vertrokken : 19, bestaande uit 2 algemeene, 13 provinciale en 4 gemeentekiezers.

Betalen den cijns niet meer : 1 algemeene, 4 provinciale en 15 gemeentekiezers.

Hieruit volgt dat de voorloopig geslotene lijst bevatte : 324 kiezers voor de Wetgevende Kamers; 812 voor den Provincie-Raad en 1014 voor den Gemeente-Raad.

Voor de definitieve sluiting der lijsten werden er nog 6 kiezers op dezelve gebracht, die elders kiesgerechtigd, alhier waren komen wonen vòòr 1 Augusti.

Tusschen hen bevinden zich : 3 algemeene kiezers; 2 provinciale en 1 gemeente kiezer.

De bepaald geslotene lijst bevat dus : 327 kiezers voor de Wetgevende Kamers; 817 voor den Provincie-Raad en 1020 voor den Gemeente-Raad.

Wetgevende Kamers.

De kiezers voor de Wetgevende Kamers, op de lijsten gebracht voor 1887, worden onderverdeeld als volgt :

Kunstschilders, beeldhouwers, bouwkundigen	2
Logement-, hotelhouders en restaurateurs	4
Advokaten en pleitbezorgers	4
Bankiers, wisselaren en wisselagenten	1
Beenhouders	7
Bakkers en banketbakkers	13
Winkeliers (klein handelaren)	22
Brouwers	6
Herbergiers en slijters in dranken	30
Landbouwers en pachters	31
Stokers	0
Aannemers van gebouwen	6
Fabrikanten en suikerraffineerders	24
Staatsambtenaren en bedienden	14
Provinciale en gemeentebtenaren en bedienden	2
Letterkundige en dagbladschrijvers	0

	Medege dragen	166
Drukkers en boekhandelaren		4
Nijveraars (meesters van fabrieken of groote werkplaatsen)		4
Nijveraars niet bijzonder aangeduid		10
Rechters en Raadsleden		4
Metsers		0
Genees- en heelmeeesters		4
Schrijnwerkers		6
Molenaars		4
Ministers van eerediensten		7
Kooplieden, reeders, commissionarissen en makelaars		28
Notarissen		4
Officieren van het leger		0
Goud- en zilvermeden, juwelieren en horlogiemakers		2
Decoratie- en gebouwschilders		2
Apothekers en drogisten		2
Leeraren, onderwijzers		2
Eigenaars, renteniers, burgerlijke en militaire gepensionneerden		31
Bedrijven niet aangeduid		29

— —
Samen 309

Gezwoornen.

In de maand Mei laatst is de lijst der gezwoornen herzien; zij bevat thans 57 ingeschrevenen.

Kiezingen.

Op 7 Februari 1887 werd de heer Baron E. de Zerezo de Tejada, Volksvertegenwoordiger van het arrondissement Turnhout en Kwestor der Kamer, door eenen schielijken dood getroffen.

Daar ZEd. op 11 Juni 1867 als onze afgevaardigde in de Kamer optrad, in vervanging van den heer Graaf C. de Merode-Westerloo, tot Senator uitgeroepen, behartigde hij bijna gedurende twintig jaren de belangen onzer vaderstad en deze van gansch het arrondissement. Ook werd zijn afsterven algemeen betreurd.

Een koninklijk besluit van 17 Februari volgende riep het kiezerskorps bijeen om op den 3^{en} Meert in zijne vervanging te voorzien.

De heer P. Dierckx, notaris en schepen onzer stad, werd zonder strijd gekozen, en bekwam 467 geldige stemmen.

Bestuurzaken, stadsschriften, archieven.

Wij hebben het noodig geacht de oude handvesten onzer vrijheid met het inventaris te doen bewaarheden; ook dient er zonder uitstel te worden overgegaan tot de rangschikking onzer stadsschriften sedert het tijdstip onzer onafhankelijkheid.

Te dien einde hebt Gij, in zitting van 1 Augusti laatst, den heer P. Vues als archivist der stad genoemd met eene jaarwedde van 150 franken.

Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE.

Zie hierna: Betwistbare zaken.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Wij hebben, bij het opbouwen eener afsluitingsmuur in de Klein Beekstraat door den heer Adr. Peeters, een gedeelte gronds aangekocht voor verbreding dier straat, gelijkvormig het koninklijk besluit van 20 Mei 1873.

De aangekochte grond besloeg eene oppervlakte van drie en veertig meters drie en zestig decimeters vierkant, waarvoor wij betaalden 78.53 franks.

Betwistbare zaken.

In den loop van dit jaar is er tusschen den heer Aug. Nuyens, koopman, en de stad Turnhout een geschil ontstaan over een gedeelte blijkhof, palende westwaarts den eigendom der Staatsmiddelbare School.

Door voornoemden eigenaar in recht gedaagd, hebt Gij in zitting van 11 Juli 1887 besloten de rechten der stad staande te houden.

Hiertoe zijn wij bemachtigd geworden bij besluit der bestendige Deputatie van 14 Juli volgende.

Tot hiertoe is echter over de zaak nog geen recht gesproken.

Gemeente-reglementen.

Een koninklijk besluit van 29 oktober 1886 machtigt de Stad Turnhout, gedurende vijf jaren, het tarief-reglement van belasting te behouden op de rijtuigen en de dienstboden met livrei.

Een tweede koninklijk besluit van 3 november volgende keurt goed de verlenging gedurende vijf jaren der belasting op de paarden en ossen, en de reglementschikkingen hiertoe betrekkelijk.

TITEL III.

GEMEENTE INKOMSTEN.

Ontleding der gemeente-rekening van 1886 en waardeering der begrooting van 1888.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

a. GEWONE.

Erfelijke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere opbrengende gebouwen	6551, »	6551, »
Verkoop van turf, schadden, hout en strooisel enz.	75,90	100, »
<i>Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.</i>		
Voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen	5755,54	5800, »
Opbrengst van het staangeld in het vleeschhuis	489, »	475, »
Gewone additionneele centiemen op de belastingen	4910,61	4900, »
1/4 der belasting op de honden	512,51	520, »

Aandeel der stad voor de afgeschafte octrooi-rechten volgens de wet	68628,49	68628,49
Belastingen op de rijtuigen op veren of riemen	3220, »	3200, »
Idem op paarden en ossen	4528,80	4550, »
Idem van de belasting op het bebouwd kadastral inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen, gebracht op 15%	39595,05	39800, »

Andere ontvangsten.

Opbrengst der ruiming van de stadspissijnen en gemakken	75, »	75, »
Opbrengst der akten van den burgerlijken stand	153,04	175, »

b. BUITENGEWONE.

Goed slot der vorige rekening	42181,83	00,00
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	00,00	34864,41
Toelage van de provincie voor de stadsteekenschool	600, »	600, »
Toelage van den Staat voor de stadsteekenschool	00,00	600, »
Id. id. 1886 nog te ontvangen	00,00	600, »
Toelaag voor de muziekschool van de provincie	500, »	500, »
Id. van den Staat voor de muziekschool.	00,00	500, »
Id. voor het lager onderwijs van den Staat	8910, »	8910, »
Buitengewone id. id. id.	5315, »	00, »
Toelaag id. id. der provincie	1503, »	3000, »
Buitengewone id. id. id.	1791, »	00, »
Id. voor de bewaarscholen van de provincie	750, »	750, »
Vershillende ontvangsten, interesten der spaarkas begrepen	447,59	500, »

Buitengewone opcentiemen	30344,68	30250, »
Militaire logementen, transporten, enz.	00,00	1000, »
Teruggave van de verschotten gedaan voor de kuisching der rivieren <i>ex officio</i> , ten laste der boor-eigenaars	00,00	100, »
Opbrengst van reeds verleende en nog te verleen concessien voor begraafplaats op het gemeentekerkhof	00,00	600, »
6 ^e en laatste uitgaaf op de stadsleening van 1880	19000, »	00,00
Belasting op de draaiorgels, tenten en barakken	1428,88	1500, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de lagere scholen	2152,50	2000, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de bewaarscholen	00,00	160, »
Vermoedelijke opbrengst van den buurtspoorweg Antwerpen-Oostmalle-Turnhout (3 1/2 op 182,000, »).	00,00	6370, »

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	16175,49	16940, »
2. » Publieke veiligheid en gezondheidsgestellen, enz.	24071,84	25360, »
3. » Gemeentewerken	10895,17	11250, »
4. » Handel en scheepvaart	00,00	00,00
5. » Caserneering, logementen en militaire transporten	00,00	1000, »
6. » Publieke weldadigheid	63818,85	73512,50
7. » Eeredienst.	1300, »	1300, »
8. » Openbaar onderwijs	39908,98	40501,90

Mede te dragen 156200,33 169864,40

	Medege dragen	156200,33	169864,40
9.	» Schoone Kunsten	6214,32	6800, »
10.	» Gevestigde schuld	8276,09	9568,09
11.	» Regelingen	292,50	500, »
12.	» Herhalingen	00,00	3757,32
13.	» Buitengewone uitgaven	12972,74	4577,91
14.	» Verschillende uitgaven	5458,71	5900,25
15.	» Nieuwe werken en bijzondere uit- gaven	126,30	16487,95
	Totaal	189540,99	217455,92

UITKOMST DER BEGROOTING VAN 1888.

Ontvangsten	fr.	227578,90
Uitgaven	»	217455,92
	Overschot fr.	10122,98

Oude schulden.

Deze zijn dezelfde gebleven.

Leeningen.

Zonder verandering.

Zie hierover het verslag van verleden jaar.

Financiële gesteltenis.

De rekening over het dienstjaar 1886 sluit met eenen boni van fr. 60479,03. Na aftrek eener som van fr. 10117,95 voor niet uitgevoerde werken, en uit dien hoofde te herbrengen op de begrooting van 1888, bedraagt dezelve nog fr. 50361,08.

Reeds zijn hiervan als hoofd der begrooting van 1887 gebracht fr. 36737,03, ten gevolge van hetwelk het goed slot waarlijk blijft bedragen fr. 15624,05.

Hierbij moet worden gevoegd eene som van 600 franks, nog te ontvangen ten titel van toelaag van den Staat voor de teekenschool in 1886. De boni der rekening belooft dus waarlijk tot frs. 14224,05.

Deze gunstige toestand spruit hoofdzakelijk hieruit voort, dat, op ons herhaald aandringen, het Staatsbestuur eene buitengewone toelaag toestond van fr. 5315, » voor den dienst van het lager onderwijs, terwijl de provincie, van haren kant, hare toelaag met fr. 1791 » vermeerderde.

Laat ons hopen dat, in aanzien onzer bevolking, der beperktheid onzer middelen en van het getal kinderen die de gemeente- en aangenomene scholen bijwonen, deze gunstige stemming van Staat en Provincie ten onzen opzichte zal blijven voortduren.

Uit de rekening van 1886 blijkt dat een opcentiem voor onze stad bedroeg :

Op de grondlasten	fr.	369,46.
Op het personeel	»	332,06.
Op het patentrecht	»	141,56.

Samen fr. 843,08.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1887.

Deze werd door de bestendige Deputatie op 21 Januari 1887 vastgesteld :

In ontvangsten	op fr. 237834,16.
In uitgaven	» » 226711,75.
In overschot	» » 11122,41.

Rekening van 1886.

De nedergelegde rekening bedraagt :

In ontvangsten	fr. 250020,02.
In uitgaven	» 189510,99
In overschot	» 60479,03

Pensioenkas der toegevoegden.

Op 12 Meert laatst bestatigden wij dat het fonds bedroeg voor 1886 :

In ontvangsten	fr. 2092,77.
In uitgaven	» 1386,44.
Goed slot	fr. 706,33.

De belgische obligatie 4 0/0 N° 6923 ten beloope van fr. 5100.» is op 1 Mei ll. regelmatig vervangen door eenen titel der omgezette schuld 3 1/2 ten honderd.

— — — — —
TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

— — — — —
Bureel van Weldadigheid.

De heer Roest Aloïs, wisselaar te dezer stede, is op 30 November 1886 als lid van het Bestuur genoemd, in vervan-

ging van den heer A. Verwimp, wiens verplaatsing wij verleden jaar vermeldden.

Geneeskundige dienst.

Deze blijft dezelfde.

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Gedurende het afgelopen dienstjaar zijn er geene giften gedaan.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Het Bureel, door ministerie van den notaris Dierckx, verkocht op 15 october 1886, eene zekere hoeveelheid staande te wassen mast, turf, heide- en boschstrooisel in de eigendommen der Baarleheide. De verkoop bracht de som op van fr: 6249.10, erin begrepen tien ten honderd voor onkosten.

Derzelve staat beliep tot fr. 54.87.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Wij hebben hieromtrent niets merkwaardigs te vermelden.

Comptabiliteit.

REKENING 1886.

Zij bedraagt in :

Ontvangsten	fr. 59598.09.
Uitgaven	fr. 54975.37.
Goed slot	fr. 4622.72.

BEGROOTING 1887.

Deze beloopt :

In ontvangsten tot	fr. 60934.28.
In uitgaven tot	fr. 60876.22.
In overschot tot	fr. 58.06.

Wij hebben ons in 1887 wederom verplicht gezien, om de regelmatigheid van den dienst te verzekeren, eene buitengewone toelaag van fr. 13700, » toe te staan op de Stadskas.

Het aandeel der stad tot vorming van het gemeenzaam fonds beloopt in 1887 tot 10445.40 franken.

Onderstanden, uitdeelingen.

Wij ontleenen aan de nedergelegde rekening eenige cijfers, die u over de bijzonderste onderstanden nader zullen inlichten.

In geld	fr. 12000,00
In brood	» 13350.18
In kleederen, lijnwaad en beddegoed.	» 1015,55
In geneesmiddelen	» 2174,12

Jaarwedden der genees-, heel- en vroedmeesters	» 3000,00
Mondkosten enz. der bestedingen	» 13001,45
Voor armen, ter woonst in andere gemeenten geholpen in 1886	» 1620,06
Voor armen ter woonst in vroegere jaren.	» 44,75
Voor huishuren.	» 2500,00
Aan vreemde behoeftigen, alhier ondersteund (in verschot)	» 2738,03

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR.

Zonder verandering.

Roerende en Onroerende Goederen.

Sedert ons laatste verslag ontving het Bestuur machtiging om in recht te staan tegenover den Staat, vertegenwoordigd door den heer Minister van IJzeren Wegen, Posten en Telegrafien.

Men eischte den afstand van een gedeelte bouwland langsheen den steenweg van Turnhout op Hoogstraeten, ter gezamentlijke grootte van 4 aren 95 centiareen, om de verbinding per spoor te verwezentlijken van de standplaats van den ijzerenweg met de dok n° 1 der vaart naar Antwerpen langs St. Job in 't Goor.

Deze zaak is thans geregeld, en er is door den Staat, ten titel van schadevergoeding eene som betaald van 4277.99 franken.

Giften en legaten.

Bij akt van donatie van 1 September 1887, verleden voor den notaris Ceulemans te Turnhout, is er door den heer A. J. M. Boone, notaris alhier, in naam en voor rekening gezamenlijk van de erfgenamen van wijle den heer Ign. Franc. Van Lissum, overleden te Turnhout den 2n April 1881, en tot zijne nagedachtenis, voor altijd en onwederroepelijk onder levenden en in vollen eigendom gegeven :

A. Aan Sinte Elisabeth's Gasthuis van Turnhout.

1. Negen obligatiën van duizend franks ieder der belgische schuld 3 0/0, nos. 16647, 16648, 16649, 16650, 16657, 16660, 61114, 89150 en 129028, allen voorzien van de intrestcoupons, en vervallende den 1n november 1887.

2. Eene somme van zes honderd franks in specie.

Deze twee giften zijn gedaan op last van ten eeuwige dage in de kerk van het gasthuis op of omtrent den sterfdag van den heer Van Lissum voornoemd, te doen lezen vier missen van requiem met collecte aan het Stipendium van ten minste drij franks ieder, tot lafenis der ziel van den heer Ign. Franc. Van Lissum en dergene zijner ouders en naaste bloedverwanten.

3. Vier obligatiën van duizend franks ieder der belgische schuld 3 0/0, nos. 16654, 16656 16658 en 16659, met de intrestcoupons, op 1 november vervallende, en eene obli-

gatie van duizend franks der belgische schuld 2 1/2 0/0, n. 3044, met den intrestcoupon vervallende den 1 Januari 1888.

Deze twee laatste giften onder n. 3, op last van jaarlijks de daarvan ingevorderde intresten uit te deelen aan arme zieken dezer stad, welke hersteld zijnde, het Gasthuis verlaten en nog eenen onderstand verdienen.

B. Aan het Sinte Petrus Godshuis van Turnhout.

1. Twee obligatiën der belgische schuld, ieder van duizend franks, nos. 16653 en 16655 à 3 0/0, met de intrestcoupons vervallende den 1n november 1887.

2. Eene som van vijf honderd franks in specie.

Deze twee laatste giften zijn gedaan met verzoek dat de inwoners van gemeld Godshuis jaarlijks op den sterfdag van wijle den heer Van Lissum, zullen hooren twee missen tot gedachtenis zijner ziel.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Het bestuur heeft met eenen eigenaar overeenkomst gesloten tot verkoop van een perceel grond van 16 aren nabij den Lokermolen, en toehoorende aan het Beggijnhof.

Daar de voorwaarden uiterst gunstig zijn voor het belanghebbend gesticht, lijdt de goedkeuring er van geen twijfel.

Er zal op dit punt eene nijverheidsfabriek worden opgericht.

Aflegging en aanlegging van Kapitalen.

St. Elisabeth's Gasthuis.

Met de voorhanden zijnde gelden kocht men aan voor fr. 17200 obligatiën der leening Turnhout 1880 à 4 0/0 aan pari.

Hiervoor verkocht men fr. 14000, » annuïteiten à 108, » of fr. 15120, » netto fr. 15091,31, en fr. 2000, » dito à 108,30 met intresten fr. 2170,65 netto 2166,31.

Ook is er in de ontvangsten der kapitalen verrekend eene som van fr. 808,18 als schadevergoeding voor vernielde vruchten van wege de maatschappij der buurtspoorwegen.

St. Petrus Godshuis.

Al de bewerkingen bepalen zich bij den verkoop van fr. 14000, » annuïteiten à 4 0/0 aan 108,30 met intresten fr. 15194,88 netto fr. 15164,49.

Hiermede kocht men aan voor fr. 15200 Turnhoutsche obligatiën 4 0/0 1880 aan pari.

In den loop der maand Augusti is er aanvraag gedaan door de kinderen van wijle den heer Corn. Geerts, in leven landbouwer wonende op het Leemseind te Turnhout, tot het afleggen van eene rent, groot in kapitaal fr. 1088,42 gesticht ten zijnen laste, en ten voordeele van het meisjes weezenhuis, nu St. Petrus Godshuis, aan den intrest van drij ten honderd.

Comptabiliteit.

De begrootingen voor 1887 werden vastgesteld als volgt :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
St. Elisabeth's Gasthuis	fr. 24143,08	fr. 24075,00	fr. 68,08
St. Petrus Godshuis	» 35395,53	» 34872,56	» 522,97
Beggijnhof	» 15977,09	» 15970,86	» 6,23
Algemeen totaal	fr. 75515,70	fr. 74918,42	fr. 597,28
Die voor 1886 bedroegen.	» 78350,70	» 78236,91	» 113,79
Vershil in {meer.	fr. 00,00	fr. 00,00	fr. 483,49
{min	» 2835,00	» 3318,49	» 00,00

De ingezondene rekeningen over het dienstjaar 1886 bedragen :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
St. Petrus Godshuis	fr. 34870,03	fr. 28956,34	fr. 5913,69
Beggijnhof	» 15701,45	» 14856,00	» 845,45
			Malislot.
St. Elisabeths Gasthuis.	» 23376,36	» 24701,56	» 1325,20

Betwistbare zaken.

Geene.

Beggijnhof.

FONDATIE EN INFIRMERIJ.

Er waren dit jaar 8 zieke of gebrekkige beggijnen in de Infirmerij opgenomen. De Fondatie voorziet in den onderhoud van negen anderen.

St. Elisabeth's Gasthuis.

PERSONEEL.

Twee zusters-ziekendiensters werden door den dood ontnomen: Er blijven tot heden 19 religieuzen.

Zieken.

Het middelmatig getal der verpleegde zieken bedroeg 42.

De dagelijksche onderhoudsprijs werd voor 1887 bij koninklijk besluit van 9 februari vastgesteld op fr. 1,55 per persoon.

Men onderhield ten laste van :

Turnhout	306	personen.
Ten laste van andere gemeenten.	15	»
» van den Staat	1	»
» van het gemeenzaam fonds.	7	»
Voor hunne penningen	29	»
	<hr/>	
Samen	358	personen.

St. Pieters Godshuis.

De gemiddelde bevolking van het gesticht beliep tot 114 bestedelingen. Het personeel bestaat uit 9 kloosterzusters en eenen priester-bestuurder.

Zinneloozen.

Er zijn thans ten stadslaste in de verschillende verzekeringshuizen des rijks 25 zinneloozen geplaatst. In 1886

beliep het aandeel der stad voor dezen dienst tot fr. 2108.14.

Blinden en doofstommen.

Men betaalde hiervoor fr. 509.70. Er zijn 4 stomdooven en 2 blinden te Brugge, 1 blinde te Zwijndrecht en 1 stomdoove te Lovendegem geplaatst.

Bedelaarswerkhuizen.

Het middelmatig getal der te onderhouden bedelaars bedraagt 31.

Buiten dat het gemeenzaam fonds voor 3/4 in hunnen onderhoud voorzag, betaalde de stad hiervoor fr. 3182.60.

De onderhoud van 4 minderjarigen, in de hervormingschool te Ruysselede, bedroeg fr.997.05.

TITEL V.

E E R E D I E N S T.

Geestelijkheid.

De eerw. heer J. B. Van de Velde, pastoor-deken van St. Pieter sedert 1859, is bij koninklijk besluit van 30 mei dezes jaars, tot ridder van het Leopoldsorde benoemd.

De heer J. J. Van Paesschen, voorheen onderpastoor in St. Pieter, thans tot pastoor te Merxplas benoemd, werd

alhier vervangen door den heer L. Haerens, komende van Huldenberg.

De heer J. Franck, geestelijke bestuurder van het klooster der Kanunnikessen van het H. Graf, is tot pastoor te Opwyck aangesteld.

Hij werd alhier opgevolgd door den heer A. Vermynen, voorheen onderpastoor te Rillaar.

Kerkfabrieken.

De heer J. Franck, wiens verplaatsing wij hiervoor vermeldden, lid-schatbewaarder van het bureel der kerkmeesters van St. Pieter zijnde, werd hem den 3 oktober 1886 tot opvolger gekozen de heer P. J. Gebruers, pastoor in het Gasthuis alhier.

Op 2 Januari laatst is de heer A. Vermynen voornoemd, tot lid van het kerkfabriek van St. Petrus genoemd.

Sevendonck.

De heer J. F. Claessen is tot lid van het fabriek genoemd geworden in vervanging van den heer J. B. Claessen, overleden.

Rekeningen over 1886.

a. ST. PETRUS KERK.

De bestendige deputatie stelde dezelve vast zooals zij werd voorgedragen, te weten :

In ontvangsten op	fr.	20125,42
In uitgaven op	»	20072,83
Met een overschot van	fr.	52,59

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Zij werd door de provinciale overheid gebracht :

In ontvangsten op	fr.	693,17
In uitgaven op	»	662,95
Met een overschot van	fr.	30,22

Begrootingen voor 1887.

a. ST. PETRUS KERK.

De bestendige Deputatie bracht de balans :

In ontvangsten op	fr.	20458,41
In uitgaven op	»	20427,69
En het overschot op	fr.	30,72

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

De bestendige Afvaardiging keurde deze goed zooals zij werd voorgedragen ; zij sloot in balans :

De ontvangsten met	fr.	685,79
De uitgaven met	»	669,42
Het overschot met	fr.	16,37

Roerende en onroerende goederen.

Men heeft in den loop van dit jaar eenen nieuwen blaasbalg aan het orgel der St. Pieterskerk geplaatst.

Ook zijn er onderhandelingen aangeknoopt tot het plaatsen van een nieuw orgel, waarvan de noodzakelijkheid zich sedert jaren opdringt.

Giften en legaten.

Slechts een legaat is gedaan in den loop van het jaar. Het bestond uit eene gouden ketting ter waarde van twintig franken, aan St. Petrus kerk nagelaten door wijle Elisabeth Haesendonckx, te Arendonck overleden op 6 April 1885.

Kapitalen.

Zonder verandering.

TITEL VI.

OPENBAAR ONDERWIJS.

College van Humaniteiten.

Hetzelve blijft in bloei en vooruitgang steeds toenemen. Het getal leerlingen groeit immer aan. De ruime lokalen van het gebouw der oude apostolische school, ontruimd uit oorzaak van benutting der nieuwe, zullen bij den algemeenen dienst van het gesticht welhaast kunnen worden ingelijfd.

Staats middelbare school.

Het besturend bureel is bij koninklijk besluit van 23 Mei 11. voor drie jaren hernoemd, en bestaat, buiten het College van Burgemeester en Schepenen, uit de heeren P. Amsens en Ed. Glénisson in den Raad, en J. B. Hollemans en J. B. Van de Velde, buiten den Raad. Het getal leerlingen is omtrent hetzelfde gebleven.

In den algemeenen prijskamp van 1886 tusschen de middelbare scholen van België, bekwamen de leerlingen de volgende onderscheidingen :

Albert Lebeau, de 6e eervolle melding in de afdeeling A, en Frans Van Dun, de 2^e eervolle melding in de afdeeling B.

In den bijzonderen prijskamp van de vlaamsche taal, behaalde Jan Guwy de 1^e eervolle melding in de afdeeling A. Daarenboven meldt het algemeen verslag Emiel Spruyt en Jan Snoeckx, die wederzijds 62.5 en 54 punten op 100 in den algemeenen prijskamp behaalden.

De heer Emiel Allegaert, vroeger onderwijzer alhier, week naar Laeken als regent, doch in den loop der maand September kwam hij terug om den heer Schreurs als regent te vervangen.

Hij werd ook gelast de lessen der gymnastiek, gezamenlijk met den heer Bertels, te geven.

Tijdelijk belet uit hoofde van ziekte, werd de heer Ch. Collaer voorloopig aangesteld als regent om hem te vervangen sedert den 12 Juli laatst.

In den bijzonderen prijskamp voor de vlaamsche taal

in het jaar 1887, behaalde Dieltjens Hendrik, den eersten prijs in de afdeeling A.

GEMEENTE LAGER ONDERWIJS.

Wij hebben deswegens geene veranderingen aan te stippen.

Gedurende het schooljaar 1886-1887 werden de gemeentescholen gevolgd door 133 jongens en 202 meisjes.

De bewaarschool telde 129 kinderen.

Onderstand voor het lager onderwijs.

Van den Staat voor gewone toelaag	fr.	8910,00
Id. voor buitengewone toelaag, toegestaan bij koninklijk besluit van 19 februari 1887.	»	5315,00
Van de provincie, voor gewone toelaag.	»	1503,00
Id. voor buitengewone toelaag	»	1791,00
	Samen	fr. 17519,00

Voor de bewaarscholen ontvingen wij van den Staat fr. 750.

BIJZONDER LAGER ONDERWIJS.

De toelagen voor den dienst der aangenomene scholen zijn dezelfde gebleven.

In de gemengde aangenomene school van Sevendonck is Mej. M. Van Haver, gediplomeerde onderwijzeres, aangesteld ten titel van hoofdonderwijzeres.

De heer Fr. Van der Veken blijft tevens als hulponderwijzer gebezigd. Deze maatregel heeft echter de jaarlijk-

sche toelaag uit de stadskas niet verhoogd. De aangenomene scholen binnen de stad telden 754 jongens en 435 meisjes. De school van Sevendonck werd bezocht door 72 leerlingen.

De aangenomene bewaarschool in de Beekstraat ontving 314 kinderen.

De zondagscholen voor volwassenen werden gevolgd door 380 jongens en 310 meisjes.

In de school der Nonnen van het H. Graf ontvangen 497 leerlingen het onderwijs, waaronder 252 tegen betaling, 130 kosteloos en 115 die insgelijks leeren kantwerken, naaien, breien, enz.

Nijverheid- Ambacht- en Normaalscholen.

Deze bestaan ter stede niet.

Bijzondere Kostschool.

Deze school voor meisjes, onder het bestuur der Kunnikessen van het H. Graf, telde in 1887 dertig pensionnairren.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Zij werd bijgewoond door 240 leerlingen, verdeeld als volgt:

Bouwkunde, 54 leerlingen verdeeld in zes verschillende klassen onder het bestuur van den heer P. J. Taeymans; de klas van versiering, door denzelfden, telde drie leerlingen.

De afdeeling van figuur en ornament werd gevolgd door 112 leerlingen.

Zij behelst de klas van teekening naar printen in onttrek en geschaduwde; naar pleister in ornament en figuur; boetseering naar ornamenten in teekening en pleister, alsook de klas van boetseering in figuur en samenstel in ornament.

Al deze cursussen worden gegeven door den professor P. P. Demeyer.

De klas van lijnteekening, door den heer Edm. Tyriard, hield 74 leerlingen.

Men heeft met de laatste tentoonstelling der prijskampen, den iever der leerlingen en de kunde van het professoraal korps naar waarde kunnen hoogschatten.

Het Staatsbestuur verleende tot aanmoediging vier groote en drie kleine zilveren erepenningen.

Muziekschool.

Deze telde 58 leerlingen, waaronder 7 voor viool, 3 voor klarinet, 2 voor fluit, 2 voor trombone, 2 voor cornet à pistons, één voor saxhorn-alto, één voor tuba en één voor saxophone.

Zij blijft onder het bestuur van den heer Emiel Verrees, en heeft als tweede professor den heer L. Haensbergen.

Letterkundige genootschappen.

Geene.

Muziekgezelschappen.

De maatschappij « L'Echo de la Campine » vierde haar vijf-en-twintig jarig bestaan en richtte bij die gelegenheid buitengewone feesten in voor hare leden.

De maatschappij « Orpheus » huldigde haren nieuwen hof op den Antwerpschen steenweg.

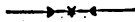
Bijzondere verzamelingen van oudheden, enz.

De verzameling van den heer Ign. Loyens, in leven Griffier der rechtbank, en waarvan wij vroeger weleens mededeelingen inlaschten, is uit hoofde van zijn overlijden in het begin dezes jaars verkocht.

Talrijke vreemdelingen woonden de verkooping bij, en vele artikelen werden aan zeer hooge prijzen doorgezet.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST.

Openbare gezondheidsgesteltenis.

In de plaatselijke geneeskundige commissie is geene verandering gekomen.

De gezondheidstoestand onzer stad was sedert ons laatste verslag opperbest.

Wel is waar heeft de besmettelijke ziekte der mazelen gewoed onder de kinderen, zoodanig dat er van 20 April tot 24 Mei acht en veertig gevallen met doodelijken afloop werden waargenomen.

Diensvolgens hadden wij, in het belang der openbare gezondheid en bij policiemaatregel, op 20 Mei al de kinderen bewaarscholen doen sluiten.

De ziekte nam echter fel af, en reeds op 4 Juni werden deze scholen heropend.

In de maand Juli kwamen er maar 16 sterfgevallen voor, en zelfs verlieden er twee weken gedurende dewelke maar een enkel overlijden werd aangegeven.

Koepokinenting.

In zitting van 10 December 1886 hebt Gij eene motie in aanmerking genomen, reeds meermalen bij het bespreken

der begroting geopperd, en strekkende om de plaats van koepokinenter openstaande te verklaren.

Dezes aanstelling zal voortaan driejaarlijks worden hernieuwd.

Dientengevolge is op 21 Januari ll. de heer H. Huybrechts, doktor, tot dit ambt genoemd met eene jaarwedde van 150 franken.

Begravenissen.

Met 1 Juli dezes jaars is men begonnen met het nieuw gedeelte van het Gemeentekerkhof voor de begravingen te bezigen.

De nieuwe schikkingen, nopens de te verleenen concessien, en waarover wij in voorgaand verslag gewaagden, schijnen geenen gunstigen uitslag te geven.

Bij het bespreken der begroting voor 1888 zult Gij wellicht goedvinden hieromtrent nieuwe bepalingen in te voeren.

Rampen en ongelukken.

Onze stad werd in den loop van 1887 door verschillende branden geteisterd.

Onder deze stippen wij bijzonderlijk aan :

1. In den nacht van 5 op 6 maart, begin van brand eener huizing in de Vianenstraat, bewoond door J. Spaenenborgh, klompmaker, en toebehoorende aan zijnen vader.

2. Op 8 April, brand eener pachthoeve op het Schorvoirt, toebehoorende aan M. Van der Voort-Van Hal te Antwerpen,

en bewoond door pachter P. J. Bosch. Gansch den inboedel en den veestapel wierden de prooi der vlammen.

3. 5 op 6 Mei, brand van een houtmagazijn in de Paterstraat, het eigendom van M. J. Maes, stoeldraaier.

4. Den 16 Juni, gedeeltelijke brand van twee burgerswoningen op den steenweg naar Sevendonck, toehoorende aan de weduwe Verheyden-Dionys, en door haar zelf bewoond.

5. Op 7 Juli, brand der herberg «Nieuwen Buiten» op den Antwerpschen steenweg, met vier aanpalende woningen, bewoond door M. Mod. Vervloet-Dignef en andere.

Deze eigendom, waarvan niets dan de rechtstaande muren overbleef, hoorde toe aan den heer V. Van Hal, alhier.

Tusschen de ongelukken moeten wij als de bijzonderste aanstippen :

Op 9 mei ll. Malfait Ferd., oud 9 jaren, door eigen onvoorzichtigheid door een bierwagen doodgereden.

Id. op 20 december 1886, Jos Mes van Vosselaer, reeds in gevorderden ouderdom des avonds door den trein Lier-Turnhout.

Id. op 30 oktober 1886, Aug. Bierens oud 10 jaren, door eigen onvoorzichtigheid door den trein van den buurtspoorweg.

Brandspuiten.

Bij al de voorgeselde branden heeft het korps vrijwillige pompvaarders der stad zich ieverig onderscheiden. Dank zij de

spoedig toegebrachte hulp, hebben zij de branden onder nummers een, drie en vier weten te beperken of zelfs in hun begin gedooft.

De brand twee had plaats op drij kwartier uurs afstand der stad, en bij nummer vijf was er gebrek aan water.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

In zitting van 11 november 1886 zijn als nachtwakers aangesteld de genaamde Jan Lenaerts en Karel Peelmans. Hun getal beloopt tot zes. Het overig personeel is hetzelfde gebleven.

Misdaden, Overtredingen, Aanhoudingen.

Van 1 September 1886 tot 1 September laatstleden werden er 661 proces-verbale opgemaakt voor de volgende feiten :

Aanslag tegen de eerbaarheid.	10
Bedelarij en landlooperij	0
Brandrampen.	10
Mede te dragen	20

	Medege dragen	20
Eerrooverij		2
Ongemuilbande honden.		6
Dieverij van hout en strooisel		143
Huisdieverij met of zonder braak		34
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten.		23
Misbruik van vertrouwen		0
Mishandeling, beledigingen en smaadwoorden		131
Andere overtredingen aan gemeente en provinciale reglementen		178
Straatschennis en ruststoornis.		81
Vernieling van veldvruchten.		11
Zinneloozen toestand		10
Zelfmoord		1
Drenkelingen.		2
Doodsbedreigingen		2
Woonschennis		0
Aftroggelarij		2
Redding van kinderen		0
Banbreuk		1
	Totaal	647
Hierbijgevoegd : de Commodo & Incommodo :		14
	Samen	661

Ordonantiën en Reglementen.

Zonder verandering.

Gevangenhuis.

Bevolking op 1 Januari 1886.	65
Binnengekomen in het jaar.	10288
Uitgegaan	10293

Bevolking op 31 December 1886.	60
Aanwezigheidsdagen	22743
Dagen van onderhoud ter infirmerij	46
Zieke gevangenen.	5
Sterftens	0
Gevallen van zinneloosheid.	0

Paspoorten.

Tot 1 September laatst zijn er op de bureelen 20 bewijzen van eenzelvigheid gevraagd geworden.

Werkmansboekjes.

Men vroeg er geene sedert 1 September 1886.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Zonder verandering.

Loterijen.

Er werden twee loterijen-tombola's toegestaan door het College van Burgemeester en Schepenen.

Zij hadden beiden plaats ten voordeele van den scharmelen arme, en werden ingericht door de maatschappijen: « Armbus in den Spiegel » en « Liefdadigheidsclub » zonder naam maar niet zonder hart, in het Engelsch huis. »

De eerste bracht op fr. 1821,30, en de tweede fr. 905,00.

TITEL X.

MILITIE.

Het inschrijvingsregister voor de jongelingen, in 1887 geroepen om deel te nemen aan de loting voor de nationale militie, bevatte 163 namen.

Tusschen deze bevond zich een ingeschrevene die met zijne ouders in Frankrijk verblijft, en een tweede wiens woonst ons onbekend was, doch die alhier ambtshalve op de lijst moest worden gebracht.

Op den dag der loting bevoel de heer Arrondissementskommissaris de doorhaling van twee hunner als zijnde Nederlanders, zoodat het getal lotelingen op 161 bepaald bleef.

Het getal manschappen, als aandeel onzer stad te leveren, was 38.

Militieraad.

Voor hem verschenen, buiten de voormelde lotelingen, 118 uitgestelden van voorgaande jaren en drie ontslagenen uit kracht van artikel 29 der militiewet.

Vijf hunner zijn voor den dienst geschikt verklaard, hetwelk voor gevolg gaf dat er tusschen de lotelingen 33 moesten worden aangeduid.

Onder de vrijgestelden, die een dienstplichtig nummer trokken, treffen wij er 11 aan uit oorzaak van dienst eens

broeders, 8 als onderstand van ouders, 1 voor eenige wettige afstammeling onbemiddeld.

VERDEELING VAN HET CONTINGENT.

Ziehier de verschillende korpsen tot dewelke de ingelijfde manschappen werden aangeduid :

8. Linierregiment	1
10. »	2
10. » onderwijzer ontslagen in vreedestijd.	1
12. »	1
14. »	14
Regiment Carabiniers	1
» Grenadiers	2
1. Regiment Lanciers	4
5. » Artillerie	3
6. » »	1
Vervangen door het departement van oorlog.	7
Achterblijver	1

Totaal 38

GELEERDHEID DER LOTELINGEN.

De militianen, tijdens hunne inschrijving ondervraagd opzichts den graad hunner geleerdheid, hebben ons de volgende opgaven gedaan :

Kunnende lezen, schrijven, rekenen 105.

» » en schrijven 1.

» » 1.

Ongeleerden 56.

Het getal dezer laatsten was dus grooter voor de klas van 1887 dan voor degene van verleden jaar, daar er alsdan 73 0/0 geletterden waren, en nu slechts 64.4 0/0.

Burgerwacht.

De opnemingsraad, wiens samenstelling wij verleden jaar vermeldde, zetelde tweemaal.

Het getal der ambtshalve ingeschrevenen bedroeg 524; hij stelde 97 wachten vrij, verzond de manschappen van veertig tot vijftig jaar, te zamen 143, tot de rustende kompanie, en duidde de 284 overigen tot den werkelijken dienst aan.

Uit kracht van het besluit des heeren Gouverneurs der provincie Antwerpen, van 29 April 1887, hadden de kiezingen voor de verschillende graden in de drie kompaniën plaats op zondag 8 mei volgende.

Tot de kiezingen van den majoor van het bataljon, den geneesheer en bijgevoegden geneesheer, alsmede tot het opmaken eener voorstellingslijst van drie kandidaten tot de ambten van luitenant-adjutant majoor en luitenant kwartier-meester, kon niet overgegaan worden, daar de gekozenen officieren niet verschenen, ofwel hun ontslag inzonden.

Ook zijn de gekozenen officieren, uitgenoodigd tot de eedaflegging bij artikel 60 der wet vereischt, niet ter zitting verschenen.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1887.

Kadaster.

Zonder verandering.

Rechtstreeksche Belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1007 artikelen.

Zij bracht op:

In Principaal voor den Staat	fr. 37902,51.
In opcentiemen voor de provincie 11.	» 4169,30:
» voor de gemeente 47.	» 17814,28.

Algemeen totaal fr. 59886,09.

Het belastbaar inkomen, tot grondslag dezer belasting dienende, bedroeg fr. 541467,16.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 1131 belastingschuldigen.

Het lastkohier bevat in:

Hoofdsom ten profijte des Staats	fr. 32863,84
Opcentiemen voor den Staat 15	» 4927,80
» » » 20 op het principaal der huurwaarde	» 1785,63

Mede te dragen fr. 39577,27

	Medege dragen	fr.	39577,27
Opcentiemen voor de provincie 12	.	»	3913,51
» voor de gemeente 47	.	»	15445,41
Boeten, opneming en schattingen	.	»	83,95
	Algemeen totaal	fr.	59050,14

ONTLEDING.

Huurwaarde : fr. 178563.

Deuren en vensters : 1823 aan 1 frank.

9736 » 1.10 frank.

Mobiliair : fr. 460909.

Dienstboden : 93 aan 8 franks.

132 » 10 »

61 » 20 »

36 » 25 »

10 » 10 »

Paarden : 14 aan 10 franks.

63 » 20 »

15 » 50 »

6 » 60 »

PATENTEN.

Er waren 1114 patentplichtigen.

Hoofdsom voor den Staat	.	fr.	13201,79
Opcentiemen voor den Staat 20.	.	»	2639,85
» voor de provincie 3	.	»	396,02
» voor de gemeente 34	.	»	4488,27
	Algemeen totaal	fr.	20725,93

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Sterke dranken.

300 personen zijn aangeslagen ten beloope van 5993 franken.

Tabak en sigaren.

Er zijn 130 debieten waarvan het gezamenlijk bedrag tot fr. 1170 beloopt.

Honden.

417 gewone, 40 jachthonden en 1 hazenwind werden aangeslagen.

Men betaalde hiervoor fr. 2298.

Accijsrechten.

Voor bieren en azijnen in 1886	.	fr.	30281,00
» » 1885	.	»	29707,24

Verschil in meer fr. 574,36

De suppletieve rol van den eersten trimester 1887 houdt in personeel fr. 1548.62, verdeeld in 46 artikelen, en in patent 1571.44 verdeeld in 181 artikelen.

Degene van den 2ⁿ trimester van dit jaar behelst 13 artikelen op het personeel met fr. 257,52, en 47 op het patentrecht met 309.43 franken.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — JAAR 1887.

15 0/0 op het belastbaar inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen	fr. 39750,00
Op paarden en ossen	» 4492,80
Op rijtuigen	» 3170,00
	Samen fr. 47412,80

Het kohier voor het onderhoud en verbeteren der buurtwegen in 1887 bedraagt fr. 3240.16.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

Zonder verandering.

Gröote wegen en straten.

Buiten de gewone onderhoud is hieraan niets veranderd.

Openbare verlichting. Gas.

Benevens eenige onbeduidende veranderingen is er voor 1887 aan de verlichtingstabel van 1886 geene wijziging gebracht.

Wij deelen hier eenen samenvattenden staat mede der uitgaven, door de openbare verlichting in 1886 veroorzaakt.

Maanden	Verlichting der straten		Totaal in franks.	Verlichting van het stadhuis en van de nachtwacht		Totaal in franks	Onvoorziene uitgaven
	Uren	Prijs		Kub. met.	prijs		
Januari	46945	0.02	938.90	130	0.20	26.00	
Februari	36401		728.02	98		19.60	
Maart	34318		686.36	89		17.80	75.57
April	26728		534.56	71		14.20	
Mei	20830		416.60	61		12.20	
Juni	14823		296.46	43		8.60	
Juli	16541		330.82	40		8.00	
Augusti	24326		486.52	55		11.00	0.40
September	30000		600.00	56		11.20	
October	38646		772.92	81		16.20	
November	44805		896.10	112		22.40	
December	50944		1018.88	123		24.60	
Totalen	385307	0.02	7706.14	959	0.20	191.80	75.97

De onvoorziene uitgaaf van fr. 75.97 spruit voort uit de verplaatsing van drie lantaarnen, op verzoek van het Schepencollege door de algemeene Maatschappij der Gas verricht.

Markten.

Verschillende hoveniers hebben zekere schikkingen gevraagd omtrent het houden der groenselmarkt.

Hiervoor is in uw midden eene bijzondere Commissie aangesteld om een ontwerp van reglement op te stellen, waarover Gij eerlang zult te beramen hebben.

Onze maandelijksche veemarkt blijft hare goede faam behouden. De visieten van den rijksvecarts geschieden regelmatig gelijkvormig de ministerieele schikkingen, doch er wordt niets waargenomen dat den gezondheidstoestand der huisdieren zoude kunnen benadeelen.

Wij geven hier eenen omstandigen staat der hoornbeesten en andere, volgens opname te koop gesteld.

Te koop gesteld vee.		Ossen	Koaien	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schapen	Varkens	Paarden	Stuks vee ter markt gebracht.
1886	October	23	210	165	101	9	12	100	1	621
	November	74	252	175	163	10	9	197	12	892
	December	197	251	112	217	13	9	114	7	920
	Januari	356	131	108	85	11	5	172	7	875
1887	Februari	921	242	163	182	14	6	89	17	1634
	Maart	365	261	124	161	8	5	141	7	1078
	April	134	249	174	158	15	3	173	2	908
	Mei	55	335	176	151	12	6	150	0	885
	Juni	77	287	106	86	7	8	176	0	747
	Juli	64	274	122	186	9	2	118	0	775
	Augusti	15	237	134	73	6	7	57	0	529
September	32	260	148	170	5	2	32	0	649	
Stuks vee ter markt gebracht.		2313	2992	1707	1733	119	74	1522	53	10513
Middelmatige prijs per stuk.		350fr.	245	185	88	200	20	17	0	

De middelmatige prijs van het vleesch, aan de verbruiking geleverd, kan voor 1886-1887 worden vastgesteld als volgt:

Ossenvleesch . . . . . per kilogram fr. 1.50

Koeienvleesch	per kilogram fr.	1.10
Vaarzen »	» »	1.20
Kalfs »	» »	1.60
Stieren »	» »	1.00
Schapen »	» »	1.40
Varkens »	» »	1.40
Paarden »	» »	1.00

Vleeschhal.

De verpachting der plaatsen gaf eene opbrengst van 461 franken.

Keurmeestersdienst.

Zonder verandering.

Openbare plaatsen en straten.

Een gedeelte der Grootte Markt is in den loop van het jaar opgebroken, en met nieuwe kasseien belegd.

De uitschot, hiervan voortkomende, is gebruikt geworden tot het bestraten van het Driezenstraatje, welk werk een groot nut in zich bevat, en sinds jaren door de bewoners dier wijk werd verlangd.

Ook is de Korte Gasthuisstraat met nieuwe kasseien voorzien tot op de hoogte der werkplaats van beeldhouwkunde van den heer Nap. Daems.

Verder bepaalde zich de dienst der herkasseiingen bij den gewonen onderhoud van het verlengde gedeelte der

Lange Begijnestraat, der Grootte Markt en der Beek- en Kwakkelstraten.

Bij het bespreken der begrooting voor 1887, hebt Gij, op voorstel van de vertegenwoordigers van den buiten, een krediet gestemd van 300 franks om eene studie te openen tot verbinding der gehuchten aan de stad bij middel van buurtsteenwegen. De heer Van den Plas, stedelijken bouwmeester, werd met derzelver opmaking gelast.

In den loop der maand Juli hebt Gij geraadzaam gevonden de plannen met bestek aan den Provincie Raad te zenden, ten einde, na grondig onderzoek door de bestendige Deputatie, in den zittijd van 1888 het ontwerp in aanmerking worde genomen, en eene toelaag op de provinciale gelden worde toegestaan.

Ook van den kant van het Staatsbestuur schijnt men zeer genegen hiervoor voor een derde tusschen te komen.

Rivieren en waterloopen.

De jaarlijksche kuisching is naar wensch van het Bestuur ten geschikten tijde geschied.

Wij namen ook een bijzonder besluit voor de kruidruiming in de maand Juni, in de rivier de Aa, en in hare toevloeisels, de Visch- en Caliebeken.

Het Lammekensdries, waar zich de waters der Grootte Markt in aflossen, was door aanslijking belemmerd in zinnen afloop; dientengevolge hebben wij hetzelfde ambtshalve doen kuischen tot op den vasten bodem, alsmede den loop

die den Dries verbindt aan den Kasteelloop, en zich benedenwaarts in de rivier de Aa ontlast.

Om alle gevaar van ongelukken te voorkomen, en zooveel mogelijk onmiddellijk te verhelpen in den erbarmelijken toestand der afwatering in de Bentel- en Klinkstraten, hebben wij de aldaar bestaande waterafleiding op zekere punten versmald.

Het herziene ontwerp van onderaardsche riolen in zelfde straten, en waarover wij breedvoerig gewaagden in ons verslag over 1884-1885, is tot goedkeuring aan de hooge Overheid weergezonden.

Ook hebben wij in de loopende begrooting de noodige kredieten herbracht om de uitvoering der ontworpen gezondheidswerken te kunnen voltrekken.

Het derde aandeel der stad Turnhout in de verbeteringswerken der Aa, waarvan de gezamentlijke onkosten belopen tot frs. 20.000, bedraagt frs 1757.32.

Wij betreuren dat in deze derde reeks niet is begrepen het daarstellen eener nieuwe brug over de rivier de Aa, ter streke de Breem, op de scheidslijn van Turnhout en Vosselaer, daar nochtans de werken tot op dit punt zijn ontworpen en de brug in gebrekkigen toestand verkeert.

De provinciale Commissie, door den Raad in zijnen zittijd van 1887 aangesteld, om tot een onderzoek over te gaan der werken aan de kleine Neeth en de Aa verricht, heeft alhier gezeteld op 24 Augusti II.

Er is aangedrongen op de vernieuwing der bovengemelde brug en meer andere, doch het behoud van den tegen-

woordigen toestand, voor wat betreft de bedding der rivier op ons grondgebied, is gevraagd geworden.

Gemeente-gebouwen.

Een gedeelte der daken van het Stadhuis en van het Kasteel is hernieuwd in den loop van het jaar.

Verder bepaalt zich alles bij den gewonen onderhoud.

Bijzondere bouwingen.

Sedert 1 September 1886 verleenden wij 17 machtigingen om te bouwen of veranderingen te doen langsheen de kleine wegen; en 21 nevens de Staats- en provinciale banen.

Men bouwt thans op het einde der Otterstraat eene kerk, afhankelijk van het klooster der arme Klaren Colelienen.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

Staat van den oogst.

De oogst is in vele jaren zoo goed niet gelukt. De rogge en de tarwe zijn uiterst goed van scheut en van stroo. De opbrengst van het graan kan gewis aan degene van verleden jaar vergeleken worden, daar op eene zelfde uitgestrektheid

het gewas overvloediger is geweest. Daarenboven is het graan beter van hoedanigheid, vermits hetzelfde in gunstigere omstandigheden heeft kunnen volkomen.

De haver echter leverde zooveel stroo niet als in voorgaande jaar; door de aanhoudende droogte ondermijnd, is zij veel minder in gewicht, en bevat zij ook minder voedstof. Hare opbrengst is slechts middelmatig.

Het hooi is goed gelukt, en met gunstig weder ingeschuurd. Zijne hoedanigheid laat ook niet te wenschen.

De aardappelplant is doorgaans, en bijzonder op de hooge velden, door de aanhoudende droogte in haren wasdom gekrenkt, en van alle voedsel beroofd gebleven.

In de vlakke is deze plant in de maand Augusti ook nog zoodanig door den vorst geteisterd, dat zij met plaats en niet slecht aan eene heide geleek.

Evenzoo is het met de boekweit, die eene gemiddelde opbrengst beloofde, maar door de koude gansch is verplet.

De teelt der winter- en zomergarst vermindert nog van jaar tot jaar.

De klaverplant was in het algemeen goed van eerste snede, maar verstierf door de droogte; ook het toemaatgras bleef hiervan niet bevrijd en is letterlijk dood gebrand.

Dit heeft voor gevolg gehad dat er schaarsheid aan veevoeder is ontstaan, hetwelk menigen landbouwer heeft genoodzaakt zijnen veestapel te verminderen.

Ook ontstond er eene merkelijke prijsvermindering van het vee.

Het najaar belooft gunstiger te zijn voor den kwijnden landbouw, daar de speurrie en de rapen, bij tijds door de regens besproeid, eene goede opbrengst zullen geven.

Landbouwvoordrachten.

Deze werden, even als voorgaande jaar, alhier op denzelfden voet gegeven door den heer L. De Haes-Broms, van Heyst-op-den-Berg.

Wij verwijzen derhalve voor alle verdere inlichtingen deswegens, naar ons verslag van verleden jaar.

Opbrengsten.

Op ons grondgebied kan de middelmatige opbrengst der granen per hectaar worden geschat als volgt:

Koren (rogge)	29 hectoliters.
Tarwe	30 »
Wintergarst	32 »
Boekweit	24 »
Haver	26 »
Aardappelen	10800 kilog.

Prijs der granen.

Men schat den prijs der granen gemiddeld per honderd kilos op:

Fr. 14 voor de rogge.
» 18 » tarwe.

Fr. 13 voor de haver.

» 14 » boekweit.
» 18 » wintergarst.
» 35 » het koolzaad.
» 6 » de aardappelen.

Prijs der boter.

De middelmatige laagste prijs was 2 franks de kilogram, en de hoogste 3 franks. Het is te verwonderen dat de boter, niettegenstaande de schaarschheid van het voeder, doorgaans aan de laagste prijzen is verkocht geworden. Men denkt de reden hiervan te vinden in de beperktheid der werkloonen, doch bijzonder in het aangroeiend verbruik der *margarine* boter.

Broodzetting.

Zonder verandering.

Bepantingen of ontginningen.

Zie hierover het verslag van 1885-1886.

Veeartsenijdienst.

Wij hebben deswegens niets merkwaardigs te melden.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

Fabrieken en trafieken.

Er hebben sedert ons laatste verslag 14 onderzoeken « de Commodo et Incommodo » plaats gehad, opzichthens de volgende punten :

Voor het oprichten eener slachterij	3
» bakoven	3
» koperslagerij	1
» wasbleekerij	1
» huidevetterij	1
» stoommachienen	5
Totaal	14

De vijf stoominrichtingen waarvan sprake, zijn de volgende :

1. Een stoommachien van 15 peerdenkracht, en eenen stoomketel van 8 atmosferen, door de Antwerpsche Maatschappij voor den dienst van buurtspoorwegen in hare werkhuizen, ter streke « hof ter duinen », Antwerpschen steenweg.

2. Een dito van 2 1/2 atmosferen, door het Bestuur der Godshuizen alhier, voor het bereiden der boter in het burgerlijk hospitaal.

3. Een dito van 150 paardenkracht, door de maatschappij

in commandiet « Biermans Leonard » voor het bewegen der verschillende stelsels harer kaart- en papierstoomfabriek, op den Gierleschen steenweg.

4. Een stoomketel van 4 atmosferen, door den heer Gust. Wouters, in zijne brouwerij, in de Statiestraat.

5. Een stoomketel van 7 atmosferen door de firma « Brepols en Dierckx zoon » in hare nijverheidsfabriek van papieren en speelkaarten, op het einde van het Papenstraatje.

Handel op het Kanaal.

Sedert 1 September 1886 tot hetzelfde tijdstip 1887, is er door de vaart van Turnhout naar Antwerpen vervoerd :

Per ton van 1000 kilogrammen.

Steen	10,933
Pannen en plaveien	1,799
Steenkolen	15,219
Brandhout en mijnhout	9,619
Zand van Desschel en Moll	5,996
Heide (voor bezemen)	519
Mest	8,719
Kasseien van Luik en Dinant	860
Graan	321
IJzer en koper (rails)	210
Minerai de zine	245
Meubelen	59
Kalk en cement	369

Hooi	70
Verschillende waren (bij beurten)	7,293
Pulpe de betterave	192
Zout	199
Sterk water en vitriool	411

Sinds eenige jaren is ten kantore der vaartrechten een telegraafbureel ingericht, waarvan de verbinding, bij middel van vijf draden, is als volgt :

1. Turnhout, brug 1, met Arendonck, Desschel, Moll, Lommel, Bocholt.

2. Lijn direkt, Statie Turnhout met Arendonck, Dorp.

3. Turnhout in verbinding met de Statiën Lier, Antwerpen en Brussel.

4. Turnhout met. Beersse, Ryckevorsel, St. Léonard en Brecht.

5. Id. brug 1, met Brecht, St-Job-in-'t-Goor, Schooten, Dam en Antwerpen-Beurs. Om een gedacht te maken van het groot nut van dezen dienst, zij gezegd dat er 2492 berichten werden overgemaakt, bestaande meestendeels uit watterapporten en diensttelegrammen van Ingenieurs, conducteurs en aannemers der waterwerken.

Daarenboven worden de bureelen wederzijds bericht van de doorvaart van geladene of ledige schepen.

Openbare vervoermiddelen.

De opbrengst van de buurtspoorlijn Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout heeft voor 1886 eenieders verwachting

overtroffen, en hieruit is ten volle haar ontegensprekelijk nut te beseffen.

Wij lezen in het verslag van den Bestuurraad der algemeene Maatschappij van buurtspoorwegen, over het dienstjaar 1886, bladzijde 35, het volgende :

De winsten, volgens aandeelen te verdeelen, spruiten voort uit de benutting der lijnen Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout en Oostende-Nieuwpoort.

De eerste heeft eene winst opgeleverd van fr. 82,323.35.

Deze som is onder verdeeld als volgt, gelijkvormig artikel 28 der bescheiden der Nationale Maatschappij :

Bijzondere inschrijvers. . . . . fr. 8077,81.

't Zij 62-137 per koepóns van eerste winstaandeel.

Inschrijvers van annuïteiten . . . . . fr. 68,143.56.

Samen fr. 76,221.37.

Het overschot der winsten der lijn Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout, 't zij fr. 6,101.98, is op het volgend dienstjaar overgebracht, als aandeel toekomende aan de lijn Oostmalle-Turnhout, den 18 Augusti 1886 in exploitatie gesteld. De ineensmelting der kapitalen dezer twee lijnen is door koninklijk besluit gemachtigd. »

En een weinig verder :

« Daar de winsten van het beheer de ingeschrevene annuïteiten hebben overtroffen zullen de Staat, de Provincie of de Gemeente niets te betalen hebben.

De Antwerpsche Maatschappij voor den dienst van buurtspoorwegen, heeft op de hoogte van het « Hof ter duinen »

ruime werkhuizen, bergplaatsen en bureelen opgericht; ook zal kortelings eene telephonische gemeenschap langsheen de buurspoorlijn met de hoofdstad der provincie worden daargesteld.

Rechtbank.

Wij hebben de volgende veranderingen in het personeel aan te stippen: De heer Hännoset Jan, voorheen toegevoegd Griffier, volgde den heer Ign. Loyens, overleden, in zijne betrekking van Griffier op. De heer Stynen Karel, werd als toegevoegd Griffier aangesteld. Eindelijk werd de heer Dockx Frans, bij koninklijk besluit van 8 Augusti II. als deurwaarder bij de Rechtbank genoemd.

Vrederegerecht.

Zonder verandering.

Koophandel. — Nijverheid.

Het fabrikaat der speelkaarten, der gekleurde, fantasia en marmerpapieren belooft sinds eenige maanden met eene meer gunstige neiging te zullen hernemen.

De orders voor den overzeeschen uitvoer nemen toe, hetgeen echter niet belet dat de nijveraars aan weinig winstgevende prijzen moeten blijven leveren in aanzien der steeds aangroeiende mededinging.

Het is te hopen dat deze gunstige toestand moge voortduren, daar alsdan de prijzen, wederzijdsch door de offers en de vragen geregeld, onvermijdelijk moeten klimmen.

De prijsvermindering, die wij voorgaande jaren voor de tijken bestatigden, duurt immer voort.

Alhoewel de uitvoer voor valgodijnen en gekleurde tijken eenigszins schijnt hernomen te hebben, en in Engeland eenen tamelijk goeden afnemer vindt, moet men nochtans bekennen, dat de prijzen dezer markt niet voldoende zijn om den voortbrenger eene billijke winst te geven.

Veeleer vinden hierin onze fabrikanten het middel om hun werkvolk aan gematigden loon te blijven bezigen.

De oorsprong dezer prijsvermindering wordt bijzonder geweten aan de ongelooftelijke concurrentie, die door de Kortrijksche nijverheid in dezen artikel wordt gedreven.

De kantennijverheid verkeert steeds in kwijnenden toestand. Het zoogenaamde fijne artikel wordt weinig gevraagd; integendeel kan men de gewone kanten nog al doorzetten, doch aan prijzen die niet bij machte zijn fabrikant en werker naar behooren te beloonen.

De heer Petrus Vues, de nieuwbenoemde stadsarchivist heeft eenige historische aantekeningen uit de drie voorgaande eeuwen opgesteld, die wij hierachter laten volgen.

Ten slotte, mijnheeren, bieden wij UEd. overeenkomstig de gemeentewet het ontwerp der stadsbegroting voor 1888 aan, hetwelk wij ter beraming nederleggen.

Wij blijven voor al wat stadsbelangen aangaat, op uw welwillende medewerking betrouwen.

In openbare zitting des Gemeenteraads te Turnhout, den 3 October 1887.

Bij bevel:

De Secretaris,
H. PEETERS.

De Burgemeester,
J. A. C. HOEFNAGELS.

AANTEKENINGEN

UIT DE

Archieven van Turnhout.

1587

In de archieven onzer stad vinden wij de volgende stukken en kwittantiën over militaire uitkeeringen, welke in 1587 plaats hadden. Daaruit blijkt nog eens dat de Nederlanden, onder de heerschappij van Spanje, van de inkwartiering en bevoorrading der Spaansche troepen waarlijk te lijden hadden. Immers, de Spaansche troepen doorliepen toen vooral de Nederlanden om den afval, de Hervorming te bestrijden en de geweldenarijen en beeldstormerijen der toenmalige Geuzen zooveel mogelijk te voorkomen en te verhinderen.

Bourgemres Echevins et aultres manans et Inhabitans de Boxtel, comme par ordre expres du chevallier Cigoignie, ma compagnie d'arquebousiers a cheval a este assigne sur le dict Boxtel, tant en argent que avoine et foing, montant a une grande somme et quantite, et que

— 69 —

par foute de vre payment et delivrance, Le magistrat de la franchise de Turnhout at este contraint tact par ordonnance expres dudict chevallier Cigoignie que la mienne faire prester a ma dicte compagnie a la somme de 2982 florins et dixsept et demy patars en argent, en avoine 128 1/2 casiers, et en foin 87049 lievres, la raison requiert que je leur donne assignation sur les villages qui me sont denonces redevables, pour les quels ceux du dit Turnhout ont faict et donne le prest. Parquoy je vous requiere et neantmoins bien et a certes vous ordonne, de en tant moins, que vous me restes encores, payer bien promptement aux Bourgemres et magrat du dict Turnhout la somme de deux mille quatre cent onze florins 16 patars 3 léarts. Et en recy me ferez foute. Affin que je me soij contraint, ce dixseptieme jour de septembre 1587 subsignate Georgio Basta.

Wij Schepen der poort ende vryheyt van Turnhout bekennen ende belyden midts desen in den name van veyschen ende der gemeynthe schuldigh te zijn Cornelis Schuermans de somme van een hondert vier en vijftich Rinsgls een oirt tsy als reste van meerdere somme, procederen de vs penning van vercochte en de geleverde havere geleverd aen Grave van Mansvelt ende Georgio Basta commissaris gnal van cavallerie van Syn Maj^t. In den jaere duysent vijf honderd LXXXVII, geloven wy Schepen voorgent inde voorss qualiteyt, de voorss Cornelis Schuermans oft thoonder deser de voorss. 1c LIII Rgls. 1 oort hem te geven ende te betalen van nu op heden datum hier ondergeschreven binnen een jaere ende naestvolge te weten den VII Mey a^o XV LXXXX « los vry gelt sonder argelist, ende des toirconde wy Schepen voorgenoeipt hebben den segel ter zaacken der voorss vryheyt op te spalium van desen doen drucken opte VII Mey XVc LXXXVIII.

Onder staat :

Ontfangen by my ondergeschreve efens interesssen van de obligatie in debitta van dese geschreve verschene IX Mey 1589 des toirconde

dese by my ondertéekent XIII Novembris 1590 (geteekend) Cornelis Schuermans.

1687

Om te doen zien dat er in vorige eeuwen altijd geen kort recht werd gedaan, maar de vonnissen en getuigenissen voor de toenmalige magistraten en Dingbanken wellicht zoo langdradig en uitgebreid waren als die van onze huidige rechtbanken, laten wij hier eene getuigenis volgen, uit den jare 1687, afgelegd voor Schepenen en Commissarissen van Turnhout, over eene vechtpartij welke te Oud-Turnhout plaats had. Dat stuk vinden wij in den informatieboek van dien tijd volledig opgenomen.

Comparuit Matthys Anthonissen out omtrent de vijftich jaeren gedaecht door den vorster, et retulit, geeedt door den heer Schouteth, ende geexamineert door Geeraert Cuylaerts, Geeraert Loyx ende Baltazar Vstraelen schepenen ende commissarissen ten dese geassumeert ende geordonneert, Ierst en ingevolge de heere A^{rs} overgegeven intendit Arl^o primo, af gevraegt of het niet waerachtich en is dat op den sesthiensten september 1685, als wanneer de gulden van Out-Turnhout hadde geschoten den vogel, ontrent den avont is gecomen ten huysse van Jan Quiryren Potbacker aldaer den persoon van Lauwereys Van Broeckhoven beneffens Jan Baptist Ilyns sone, mitsgaders hy deponent met syn vrouw ende noch meer andere personen ende aen hem deponent wederommevoorgehouden, of het alsoeden niet en is gebeurt dat den voorss. Lauwerys Van Broeckhoven, in het crackeel 't gene syne sone Jan Baptist hadde tegens Mattheis Ooms syn mesch heeft vuyt getrocken, ende oft hy daer mede hem deponent (willende tusschen

beyde gaen om te scheyden) niet en heeft gesneden door zijn aensicht inder voeghen dat hy deponent daer door is quyt geworden syne eene ooghe etc. Seght ende vclaert om eede daeromme gedaen dat hy op den 16 7bris voorss. is geweest ten huysse van den gemeld. Jan Quiryren woon* onder Outturnhout in compagnie van Mattheis Ooms, Lauwerys Van Broeckhoven, Joos Claes ende meer andere personen, ende dat Johan Batist van Broeckhoven aldaer in dispuet was comede metten voorss. Mattheis Ooms over eenich maut, waer over soo herte woorden waren vallende, dat den voorss. Jan Batist den voorgenoempden Mattheis Ooms was aenvallende, soodanich ende in der voeghen dat den voorss. Mattheis (sittende op eenen stoel) door den voorss. Jan Batist ter aerde wierde geslaeghen waer naer is gebeurt dat den voorss. Mattheis was vattende naar Lauwereys Van Broeckhoven (die aldaer oock present was) denselven heeft gestooten soo danich dat hy neder ter aerde viel, waer naerden voorss. deponent (siende datter gevaer was ongeluck te comen vuyt het voorss. crackeel ende gevecht) is tusschen beyde geschoten, vattende hij deponent den voorss. Lauwereys Van Broeckhoven in syne arme (om te vhoeden dat niemant door denselven mits hij in groote furie was) egeen ongeluck en soude overcomen. Dan alsoo denselven den deponent was ontspringhende, ende syne arme los cryghende, hebbende een mesch in syn hant, hem deponent is toegelassen, ende met hetselve mesch gesneden in syn aensicht, beginnende van de rechte ooghe over de neus tot op ende over de slincke ooghe soodanich dat hy deponent aan syne rechte ooghe daer door heeft vloere het gesicht. Item ingevolge den voorss. intendit aen hem deponent voorgehouden den tweeden art* van denselven behelsende als volgt: of het niet waerachtich en is dat in het voorss. gevecht niemant syn mesch en heeft vuyt getrocken. als Lauwerys Van Broeckhoven alleen ende oft hy niet en antwoorde, als hem gevraght wiert wie hem deponent hadde gesneden, hy heeft het vast al wegh.

Seght ende vclaert deselven art* in allen de poincten waerachtich te wesen, ende daer by te persisteren.

Ingevolge den voorss intendit aen hem deponent voorgehouden den 4 art^e behelsende oft niet en is waerachtig, dat hij deponent door de snede die hij op den 16 7bris voorss tot Out Turnhout ter plaetse als boven heeft verloren het gesichte van syne eene ooghe ende oft syne andere ooghe door de humeuren die daar gedurich naar toe vloyen, ende veroorsaekt door de voorss snede, niet in peryckel en is om oock metter tijt het gesicht daer van te vliessen.

Seght ende vclaert dat hij deponent naer het vlieren van syn rechte ooghe, die hij ten voorss tijde heeft vloren, door de voorss snede, door syne slincke ooghe, tegenwoordigh soo wel niet meer en siet als voor dese, sonder voorders te connen seggen oft hij deponent peryckel legt syn gesicht geheelyck te vliessen oft niet.

Item hem voorgehouden den vyfden art. van den voorss intendit, oft het niet waerachtig en is dat den voorss Lauwereys Van Broeckhoven heeft vsocht te gaen by hem deponent ter wylen hy mette voorss wonde gequetst lagh, op dat met hem over het vss. snyden soude moghen accoordt comen, ende oft denselven Broeckhoven opdat hy te beter metten selven deponent daer over soude connen overcomen, 't synen deponents huysse, selfs tot diversche reysen daeromme niet en is geweest, doen de aldaer wyn brenghen om te drincken, om alsoo te beter tot accoordt te connen geraecken.

Antwoordende seght, ende vclaert dat de vss. Lauwereys Van Broeckhoven naer het begaan der voorss quetsure hem deponnent 't synen huysse heeft comen vinden, seggende doet toch al wat gy cont ter genesinghe ick sal maecken dat alles wel is mede dat denselven Broeckhoven 't synen deponents huysinghe heeft doen laeten haelen eenighen wijn, waermede hy hem deponent heeft beschonken. Ende voorders aen hem deponent syne akte van vclaeren gepasseert voor de notaris Slaets ende sekere getuyghen de dato 12 novemb. 1686, voorgehouden, seght ende vclaert in alle haere poincten ende art^e waerachtig te wezen ende daer by te persisteren et aliter ect^a (geteekend) Matthys Anthonissen.

1787

Wij vinden in de archieven onder het jaartal 1787 een vertooghschrift aan graaf van Murray, dienstdoende gouverneur des keizers, van den Schout en Wethouders van Turnhout, waarin deze doen zien dat er, tengevolge der hooge prijzen, zooveel vee aan de markt werd gebracht dat de Kemische veestapel daardoor aanzienlijk verminderde, iets wat eene ongehoorde duurte der boter voor gevolg had, welke hier daarenboven door vreemde boterkramers werd opgekocht. Dat vertooghschrift gaf aanleiding tot een dekreet des Keizers waarbij den uitvoer van boter verboden werd.

In de vorige eeuw zien wij dus juist het tegenovergestelde plaats grijpen van hetgeen heden gebeurt. Toen werd de uitvoer bij keizerlijke verordening verboden om de prijzen van vee en boter te doen verminderen; vandaag worden wij, dank aan de moderne verkeer- en gemeenschapsmiddelen, door den invoer van amerikaansch vee en landbouwvoortbrengselen zoodanig overstroomd, dat onze Wetgeving zich genoodzaakt achtte, door het heffen van belastingen op vee en vleesch, een invoer te bestrijden, welke de bronaders stremde van onzen nationalen landbouw.

Wij laten hier het vertooghschrift onzer wethouderen en het dekreet des Keizers volgen, dat zulk levendig contrast vormt met de wettelijke bepalingen welke honderd jaar later, in 1887, in het ééne en onafhankelijk België genomen zijn.

Tot voldoeninge aen de orders van syne Excellencie der Grave van Murray, Luitenant Gouverneur ende Capityn generael ad interim.

Aen syne Excellencie der heer Grave van Murray.

Wy hebben met alle respect ontfangen de orders van Excellencie waer in de selve ons belast van naer exacte examinatie te adviseren oft de duerte van de boter te attribueren is aen eenige monopolie oft aen iet anders, ende van te kennen te geven de middelen die wy souden oordeelen te connen dienen tot het herstellen van de juste proportie en den prys, waeraen voldoende hebben deere van te seggen.

Dat de boter soo tot Moll, Meerhout, Rethy als op alle de andere voornaeme dorpen van den Kempen die gewoonelyk besorgen het grootste deel der boter noodig tot de consumptie der inwoonderen van de beslote steden van Brabant, aldaer niet en wort opgekocht noghte naer den vreeinden versonden, maer volgens gewoonte door de boterkremers van aldaer naer de voorsteden wordt vervoert, dogh in mindere quantityt als den vervoeringen voorgaendelyk syn geplogen.

Dat de boter op den voors. Dorpen door de gemelde boterkremers wort ingekocht tot 4 1/2 st^r het pont.

Dat desen inkoop maer en excedeert den ordinairen preys tot 1 en 1/4 st^r per pont.

Dat dit excedent eeniglyk voortskomt door de verminderinge der melkbeesten welke de lantbouwers gedurende desen jaere meer als naer gewoonte hebben vercocht ter oorsaeke van den excessiven hoogen preys welken de veede. koopers waren bestedende, waar door het gewoonelyk getal der melkbeesten welk in den Kempen jaerelyks worden gevoet tot omtrent een vyfde is vermindert.

Dat door den invoer van het Hollants ende Luyckx veede, het ontbrekende veede tot hier toe niet en is geremplaceert door dien het vreemt veede in de Kempen niet en is verbleven maer ter oorsaeke van den voors. hoogen preys direct wort gestout naer Vlaenderen en de Frankeryk.

Dat men vermeynt dat soo lanck den invoer van het Hollants ende

Luyckx veede, aen desen lande niet en sal konnen naedeligh wesen door eenige onverwachte veropenbaringe van de behalyke siekte ofte door andere besondere circonstantien, den invoer van het selve sal moeten blyven continueren.

Dat het daer en boven sচেynt noodigh te wesen van den uitvoer van veede uyt Brabant te verbieden tot dat het ontbrekende veede sal wesen geramplaceert om by middel van vermeerderinge van melkbeesten de boter te vermenigvuldigen ende gevolgentlyk den preys derselve te doen verminderen.

Verhopen hiermede voldaan te hebben aen dorders van Syne Excellencie en hebben deere van ons te noemen met alle respect :

Van Syne Excellencie.

Die onderd^{te}. Dienaren, die Schouteth en Schepenen der stadten Vryheyt Turnhout. Ter ord^{te}.

Déclaration de l'Empereur du 3 Août 1787.

Le prix du Beurre se trouvant en ce moment dans quelques Marchés de ce Païs, au dessus du taux auquel il devoit être en cette saison, S. M. a statué, comme Elle statue par la présente, par provision et jusqu'à autre disposition, les Points et Articles Suivant :

1.

Le Beurre venant de l'Etranger en ce Païs sera exempt de tous Droits d'Entrée, de convoi et de Tonlieu.

2.

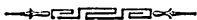
Le Beurre que l'on transportera d'un Endroit de la Domination de S. M. à un autre également de Sa Domination, sera exempt de tous Droits de Tonlieux ou autres appartenant à S. M. soit que le Beurre soit du Païs ou qu'il vienne de l'Etranger.

3.

L'Exportation du Beurre de ce País à l'Étranger restera défendue sous les peines portées par les ordonnances précédentes.

Les présentes Dispositions opereront dans les Départements de Bruxelles, Tirlemont, Turnhout, Anvers, Lillo, St. Nicolas, Gand, Bruges, Ostende, Nieuport, Ypres, Courtrai, Tournai, Mons, Chimai, Charleroi, Namur, Marche, Luxembourg et St. Vith.

Ordonne S. M.

Om zich in de vorige eeuw van de lastige patrouilles te ontlasten welke aan de gemeenten werden opgelegd, moesten de volgende voorschriften worden nagekomen.

Conditien op de welke Myne Heeren die Gedeputeerde Heeren Staeten van Brabant sullen toestaan aen de Gemeeyntens, het vrijwillig nemen van stationarissen voor eenen nieuwen termyn van dry jaeren in-te-gaan 15 January 1787. ende te eyndighen op gelycken dag van den jaere 1790. om daer mede ontlast te syn van de gewoonlycke ronden ende patrouillen.

I.

De Gemeeyntens die sigh van dese daegelycksche ronden ende patrouillen sullen willen bevryden, sullen gehouden syn, van soo haest eenigsints mogelyck, hunne resolutie toe-te-senden ter Greffie der Heeren Staeten van Brabant, uysterlyck voor den 15. January 1787.

II.

De resolutie van de respectie Gemeeyntens zal moeten behoorelyck onderteeckent syn door den Secretaris ofte Greffier van het Dorp, ende oock nytgedruckt in claere termeynen, andersints en zal daer op geene achte genomen worden door Myne Heeren die Gedeputeerde.

III.

Met de selve resolutie sal moeten toegesonden worden oock voor date van 15. January 1787. eene Lyste, onderteeckent, als gefeyt Article II., van alle de gene die in iedere Gemeeynte onderworpen syn aan den last van patronillen op den voet van het Placcaerd van 26. July 1772.

IV.

Behoudens dat alle Gemeeyntens actuelyck contribuierende tot onderhoudt van die stationarissen, ende die alvolghens Lysten hebben gesonden, geensints en sullen gehouden syn eenighe nieuwe Lysten te doen maeken, maer sullen in hunne te nemene resolutie sich moeten reguleren naer het getal van Manschap, begrepen in de voorschreve toegesondene Lysten.

V.

De vergeldinge van twee-en-dertigh guldens s'jaers, die tot hier toe door de Gemeeyntens is betaelt geweest over die Waepens ende Cleedt-sel van elcken stationaris, wordt mits dese vermindert tot dertigh guldens s'jaers, dus tot neghentigh guldens voor den termeyn van dry jaeren in-te-gaan met 15. January 1787.

VI.

Het getal van Manschap noodigh tot het onderhouden van eenen stationaris sal blyven vastgesteld op twee-hondert-vijftigh mannen; op vyf-hondert mannen tot het onderhouden van twee stationarissen, ende soo voorts opgaende in gelycke proportie.

VII.

Nochtans, alswanneer het Manschap volghens de Lysten niet en sal excederen twee-hondert-vyf-en-seventigh, sal de Gemeeynte gestaan met

eenen stationaris sonder daer voor iets voorders te moeten contribueren; van gelycke met twee stationarissen, als het getal niet en sal excederen vyf-hondert-vyftigh, ende soo voorts naer proportie.

VIII.

Maer alswanneer dit getal van twee-hondert-vyf-en-seventigh ofte vyf-hondert-vyftigh respectivelyck, by de Lysten geëxcedeert wordt, sullen de Gemeyntens sigh moeten verbinden by hunne resolutie, van te contribueren voor het excedent in het geheel onderhoudt van eenen ofte meer stationarissen, dit excedent maer enckelyck gerekent à rate van twee-hondert-vyf-en-seventigh mannen voor het onderhouden van eenen Rondt-gast.

IX.

De Gemeyntens, die volgens Lyste niet zullen hebben het getal gerequireert Articulo VI., tot het houden van eenen ofte meer stationarissen, sullen noch sigh moghen verbinden tot het houden van eenen ofte meer stationarissen ofte wel sich connen vervoeghen met eene ofte meer naebuerghe Gemeyntens ende gesaementlyck hunne resolutien ter Greffie der Heeren Staeten toesenden.

X.

Ende alsoo het andersints seer moeyelyck is van dusdaenige Gemeyntens te accomoderen, sullen de gene sigh in den cas van den IX. Artikel bevindende, alle mogelyke devoiren doen, om sigh te verstaen met hunne naebuerghe Dorpen over het aenveerden van eenen ofte meer stationarissen.

XI.

Niet-te-min de kleyne Gemeyntens, die naer alle mogelycke devoiren gedaan te hebben, geene naebuerghe Dorpen en sullen kunnen vinden,

om hun daer mede te vervoeghen tot het redimeren der patrouillen, sullen hunne resolutie ende Lyste directelyck ende besonderlyck moghen senden ter voorschreve Greffie, mits hun by alsulcke resolutie submitterende van te contribueren in het onderhoudt van eenen Rondt-gast in alsulcke proportie als het getal van Manschap in deze kleyne Gemeyntens volgens Lyste bevonden sal worden te hebben met het getal van twee-honderd-vyf-en-seventigh, in welck geval de Heeren Gedeputeerde sullen directelyck voorsien in de betaelinghe van de stationarissen door duslaeinighe kleyne Gemeyntens aengenomen.

XII.

Ende voor soo veele eenighe Gemeyntens soude twyffelen over het getal van Manschap, begrepen in de Lyste op de welke sy alsnu stationarissen hebben, sullen dese Gemeyntens ten dien opsichte gestaan mits over dit getal sigh resererende tot de selve Lysten, mits voorders sigh submitterende op den voet van dese teghenwoordighe.

XIII.

Eyndelinghe worden de respectieve Wethouderen andermael indachtigh gemaect, van in hunne resolutien ende te maekene Lysten (ingevalle) exactelyck ende stiptelyck te achtervolghen allen het gene voortz. faute van t'welck daar op geene aandacht genomen sal worden.

Op 29 Juni 1787 werd echter het volgende dekreet ge-toekend en in naam van den Keizer en Koning te Turnhout afgekondigd, waardoor bij dag en bij nacht patrouilles werden ingericht, ten einde de landlooperij te bestrijden en de openbare veiligheid te verzekeren.

By den Keyser ende Koninck.

LIEVE ENDE BEMINDE. Alsoo het behoort te beletten dat de Vagabonden, ende vrende onbekende personen, hun niet en verspreyden in grooter getal ten platten Lande ende van daer in de Steden, wy bevelen U, binnen u district weder daer Patrouillanten syn, weder niet, te doen op den gewoonelycken voet, soo by daege als by nachte de dobbel Patrouillen, op alle groote Baenen, ende Wegen, als oock op alle de Passagien van Bruggen, ende andersints, mitsgaeders aen te houden, ofte arresteren, als naer rechte, alle de Vagabonden, Landloopers, Lediggangers ofte andere Vremdelingen van 't Canton die niet en sullen wesen voorsien van behoorelycke Paspoorten, ofte hun sullen maecken verdacht by gebreke van aenwysinge van hun Domicilie ende destinatie. Alles op pene van ses guldens Amende tot laste van iederen defaillant, ofte gebreckelycken; hier mede Lieve ende Beminde, den Heere Godt zy met U. Gedaen tot Brussel den 29 Juny 1787. Geparapheert As. Vt. Onderteckent F. Lanné.

